

Головні засади навчання початківців гри на класичній гітарі

Литвак Яків Юхимович

Дитяча Музична Школа №16 м.Київ Україна

Зміст

1. *Посадка гітариста*
2. *Постановка інструменту (гітари)*
3. *Постановка правої руки*
4. *Постановка лівої руки*

Чому доповідь називається «головні засади», тому що без засвоєння, начебто, елементарних навичок неможливий, навіть поступовий, прогрес навчання виконавської техніці.

Навчальний процес для початківців, так чи інакше, спирається на загальновідомі та достатньо перевірені засади. Але учні, що починають вчитися основам гри на гітарі можуть мати, залежно від обставин, досить різний вік, приблизно від 6-ти до 13-ти років – це перша значна різниця між дітьми, що починають вчитися музиці.

Вищевказана різниця у віці визначає наявні можливості до навчання : загальний досвід навчання, виразність рухів, розвиток мілкої моторики та ін. – безвідносно до вроджених здібностей.

Наступний поділ учнів у кожній віковій категорії практично однаковий і робиться вже у залежності від специфічних музичних здібностей.

Поділяємо їх на три категорії :

1. Учні з посередніми можливостями до навчання та до музики, особливо ,що стосується уважності, зосередженості, відчуття ритму, музичної пам'яті та мотивації.
2. Учні зі звичайними здібностями
3. Учні з особливо розвинутими (вродженими) здібностями до музики та високою мотивацією до навчання.

У зв'язку з вищесказаним і будується учбовий процес.

Але, іноді, у процесі навчання виявляється деяка невідповідність попереднім висновкам ,тоді програма учня ,або посилюється, або послаблюється, у залежності від попередніх результатів(хоча це, вже загальновідома практика).

Перше та найголовніше з того, що повинен засвоїти учень – це правильна зрівноважена посадка, постановка інструменту та рук. Хоча більшість вчителів, щ викладають гру на гітарі, так чи інакше, пояснюють учням достатньо вірні варіанти цього, існують деякі відмінності у розумінні викладачів, напрямках гітарних шкіл та у сприйнятті всього учнями, що мають різний вік, зріст, співвідношення довжини рук та ніг.

Статура учня(учениці) відіграє важливу роль у посадці та триманні інструменту.

Наріжним каменем успіху у навчанні гри на гітарі є обов'язкове розуміння учнем важливості вірної посадки та тримання інструменту.

Правильна посадка виробляється, перш за все, підбором оптимальної висоти сидіння стільця(краще табуретки – щоб учень не спирався на спинку стільця) і в кожному окремому випадку, якщо неможливо регулювати висоту стільця, потрібно використовувати, для маленьких учнів, підставку не тільки під ліву ногу , але й під праву, або, якщо стілець занадто низький(для великого учня), то додаткове сидіння(що накладається на основне) – усе це у результаті відповідності розміру інструменту, зросту та іншим антропометричним даним учня.

Що є правильна посадка:

1. Сісти треба на передню половину(або третину, як кому зручно) стільця або табуретки так, щоб стегна були вільні, спина рівна, вертикальна(або трохи [5-7°] нахилена вперед), плечі розгорнуті та вільно(ненапружено) опущені.
2. Ліва нога повинна стояти на підставці(якщо не використовується підгітарник) вертикально, прямо перед собою, причому, коліно повинно бути обов'язково підняте вище стегна(висота підйому коліна підбирається експериментально, індивідуально, з інструментом) під кутом до горизонту приблизно 5-10°.
3. Права нога повинна бути у стійкому, комфортному положенні та ненапружена, та ні в якому разі не звисала вільно, не торкаючись підлоги. Відведена вправо приблизно під кутом 30-40° від прямого положення(підбирається по розміру інструменту).

Що є правильна постановка інструменту:

Сучасна повнорозмірна класична гітара є достатньо громіздким інструментом, тому спосіб та можливість його тримання під час гри є дуже важливим (особливо для початківців при закладенні основ виконавської майстерності).

Головним чинником успіху у навчання та можливості набуття раціональної техніки виконання є зручність та одноманітність (однаковість) посадки, постановки інструменту та рук.

1. Оптимальним положенням інструменту (гітари) є опора на обидві ноги та тулуб, на лівій нозі гітара повинна (в ідеалі) плоско стояти серединою талії підбором підйому коліна). На праву ногу гітара повинна спиратися заднім нижнім ребром (між обичайкою та дном нижньої частини гітари). Прямий тулуб підпирає нижню деку, а уся гітара фіксується вагою, поставленою передпліччям правої руки.
2. Гітара у процесі виконання, розташовується таким чином, що найширша частина (найдовша вісь верхнього овалу) малого овалу повинні знаходитись на рівні вертикальної осі тулуба учня. Таким чином голівка грифу розташується на рівні трохи вище вуха, а частина обичайки нижнього (великого) овалу повертається майже пласкою своєю частиною, на якій зручно розташувати передпліччя правої руки. Правильна посадка є елементом виконавської майстерності.

Що є правильна постановка правої руки :

Права рука відіграє ключову роль у звуковидобуванні і у процесі навчання слід досягати вільних, незалежних, рефлекторних рухів пальців, невідволікаючих виконавця (учня) від керування звуками лівою рукою.

Необхідно намагатися привчити учня, з самого початку навчання, видобувати звуки керуючись інформацією не зосереджуючись, ні в якому разі, на візуальному контролі роботи правої руки.

1. Права рука розташовується найширшою частиною променевої м'язів на передпліччя (біля ліктя) на верхньому передньому ребрі нижнього (великого) овалу гітари, навпроти підставки (струнотримач) спираючись зверху на обичайку та притискаючи гітару до ніг. Кут повороту передпліччя та кут нахилу (відносно гітари), вибираються таким чином, щоб кисть вільно звисала пальцями над першою

струною біля розетки (резонаторного отвору) не торкаючись струни. При цьому, пальці вільно підігнуті – наче тримають велике яблуко, а великий палець знаходиться над розеткою (при відведенні його вперед на 1,5 – 2 см відносно кісті). Праве плече повністю розслаблене і вся вага руки сконцетрована на боковині гітари.

Права рука – чому саме так? Тому що у всіх інших положеннях правої руки більшість її м'язів будуть задіянні на утримання руки у потрібному, для гри, положенні. Напружена рука не зможе вільно вправлятися саме з виконанням музичного твору.

Відомо, що існує безліч інших думок на цю тему, але існує історична світова практика, що підтверджує мою думку. (Наприклад: Н.П.Михайленко «Методика преподавания игры на шестиструнной гитаре» Киев 2003– стр. 75,76)

Постановка лівої руки :

1. Ліва рука розслаблена повністю і торкається шийки грифу гітари подушечкою великого пальця біля осі задньої поверхні шийки. Усі інші пальці (протилежні великому) сильно зігнуті, ставляться на гриф (накладку грифу) зі сторони струн. Великий палець знаходиться навпроти середнього(палець №2 лівої руки) пальця, для створення умов рівноваги кисті підчас гри.
2. Плече лівої руки розслаблене. Рука зігнута в лікті та тримається за рахунок опори плечових м'язів (біцепси, трицепси) на бокові косі м'язи та бокову поверхню широких м'язів спини. Кисть, відносно передпліччя, тримається прямо, або трохи зігнута в сторону лодоні, з виступаючим промене-зап'ястним суглобом(в жодному разі не навпаки). Задля навчання вірного положення, можливо застосування спеціального кистьового манжета (є у продажу в музичних крамницях) для скрипалів початківців(а також, можливе використання кистьового захисного наруків'я для катання на роликах). Класти, підчас гри, шийку грифу на долоню категорично забороняється (в цьому випадку перекриваються та гальмуються фасції та сухожилля променеви м'язів, що веде до суттєвого обмеження свободи руху пальців лівої руки.

Література

1. А.Иванов-Крамской «Школа игры на шестиструнной гитаре» Музыка Москва 1970
2. Kazimierc Sosinski «Materialy do nauki gzy na gitazze» Polskie Wydawnictwo Muzyczne 1970
3. У.Кузнецов «Техніка гри на шестиструнній гітарі» Музична Україна 1972
4. «El arte de acompanaz en la guitarra» Metodo compuesto con musika y cifra por G.Lluquet Valencia 1984
5. П.Агафшин «Школа игры на шестиструнной гитаре» Москва музыка 1987
6. Н.П.Михаленко «Методика преподавания на шестиструнной гитаре» Киев 2003
7. Михайленко Микола Петрович «Методологія гітариста» Київ(Рівне) 2009